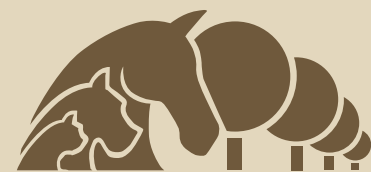

De wervelkolom (deel 2)

De rug

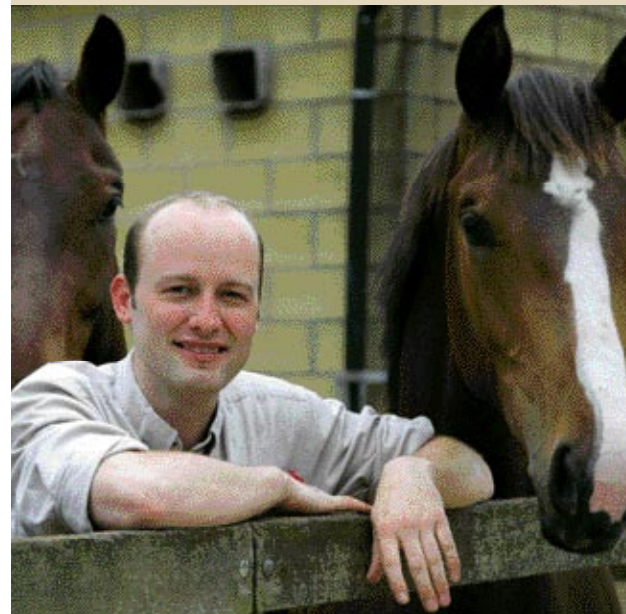
Het skelet van het paard kan opgedeeld worden in het axiaal skelet en de ledematen. Vorige maand lieten we ons licht schijnen op de hals, het axiaal skelet (ofwel de wervelkolom) is het onderwerp van dit artikel. Volgende maand – in het laatste deel – bespreken we het bekken.

DIERENKLINIEK DE BOSDREEF

Dierenkliniek De Bosdreef is een diergeneeskundige praktijk voor paarden en gezelschapsdieren. Een multidisciplinair team van elf dierenartsen, specialisten en zeven assistenten staat op elk ogenblik klaar in een zeer modern uitgeruste dierenkliniek. De Bosdreef is in 2000 een nauwe samenwerking aangegaan met Dierenkliniek De Morette te Asse bij Brussel, waar enkel paarden worden onderzocht en behandeld door een team van zes dierenartsen en vier assistenten. Dankzij de talrijke specialisaties van het team doen dierenartsen over de hele wereld een beroep op de Bosdreef om de beste mogelijke zorg te kunnen bieden. De prioriteit wordt volledig gelegd bij het werk in de kliniek. Visites aan huis worden niet gedaan.

Meer informatie? Kijk eens op:
www.bosdreef.be

CV

Filip Vandenberghe is afgestudeerd in 2001 met als optie de geneeskunde van het paard. Nadien trad hij meteen in dienst op de afdeling orthopedie paard van de faculteit Diergeneeskunde te Merelbeke. Sinds 2004 is hij werkzaam in dierenkliniek de Bosdreef. Voornaamste interessepunten zijn de orthopedie en medische beeldvorming van het paard. Vandenberghe is verantwoordelijk voor de enige MRI-unit van het paard in België.

De wervelkolom van hoofd tot staart is opgedeeld in verschillende groepen van wervels: de hals, de borstkas, de lendenen, het sacrum en de staart. De hals beslaat zeven halswervels. Problemen in die regio kwamen vorige maand uitgebreid aan bod. Aansluitend op de hals zien we de borstkas (ook wel thorax genoemd). De thoracale wervels krijgen de letter T als voorvoegsel. We tellen er achttien in totaal, van T1 tot T18 dus. Elke thoracale wervel heeft zowel links als rechts een rib. Na de thoracale wervels volgen de lumbale wervels. Deze hebben geen ribben meer, maar transversale uitsteeksels in de plaats. Het paard heeft zes lumbaalwervels: L1 tot L6. Het sacrum of heiligbeen is de samensmelting van vijf sacrale wervels en vormt aldus één stuk bot. Als laatste deel van de wervelkolom hebben we de staart die opnieuw bestaat uit vijftien tot twintig wervels.

Aan de bovenzijde van het wervellichaam (T1 tot S5) bevindt zich een spinaaluitsteeksel. Deze spinaaluitsteeksels worden progressief hoger naarmate we verder naar achteren opschuiven om hun hoogste punt te bereiken op ongeveer de zesde thoracale wervel. Nadien worden ze opnieuw korter. Het zijn de spinaaluitsteeksels die de schoft gaan vormen en op het hoogste spinaaluitsteeksel wordt de stokmaat gemeten. Bovenop de spinaaluitsteeksels loopt een zwaar ligament, die de verderzetting vormt van de nekband. Zoals gezegd heeft elke thoracale wervel twee kleine gewrichtjes die met de ribben articuleren. Enkel en alleen ter hoogte van de thorax bevinden zich dus ribben. De opeenvolgende wervels ter hoogte van de rug articuleren met elkaar, net zoals in de hals, door middel van twee facetgewrichten en een groot gewricht die de tussenwervelschijf bevat. Rondom de wervels bevindt zich een grote spiermassa.

De dierenarts voert orthopedisch onderzoek uit.

Primair of secundair?

Paarden met rugklachten zien wij zeer veel in onze kliniek en zij worden altijd aan een grondig orthopedisch onderzoek onderworpen. Het is niet zeldzaam dat een 'rugpatiënt' een onderliggend subtiel kreupelheidsprobleem heeft, dat aan de basis ligt van alles. Het komt ook voor dat een paard dat chronisch licht mankt, secundair verstijving ter hoogte van de rug ontwikkelt. Het is dus zaak voor de dierenarts om het primaire hoofdprobleem van het secundaire probleem te kunnen onderscheiden. Rugpathologie kan dus zowel primair als secundair zijn, het kan met andere woorden oorzaak of gevolg zijn. Deze nuance is belangrijk. Door dierenartsen wordt als eens snel onterecht gezegd dat alle rugproblemen secundair zijn aan een ander probleem en dus niet echt als primaire pathologie bestaan. Paraveterinaren (osteopaten, chiropractors, manueel therapeuten,...) stellen nogal snel dat de rugpathologie de bron is van alle andere pathologieën en dus altijd primair is. De waarheid ligt volgens ons - zoals zo vaak - in het midden. In dit artikel focussen we ons op echte primaire rugproblematiek en gaan we ervan uit dat de paarden niet mank zijn.

Symptomen

Klachten bij rugpatiënten zijn soms vaag en moeilijk om exact te benoemen. Een duidelijk mank paard herkent en erkent iedereen, maar een vage rugklacht is niet zo makkelijk te onderkennen. De symptomen zijn niet specifiek en kunnen verschillende oorzaken hebben. Heel vaak merkt de ruiter een zekere stijfheid, ongemak of verminderde werklust. De paarden vertonen een algemene verminderde prestatie en werken minder impulsief. Enkele mogelijke symptomen bij springpaarden zijn: veranderde stijl van springen, scheef springen, minder onderkomen, minder afdruk, links rechts verschil, weigeren, moeilijkheden in combinaties, bokken tussen de sprongen, enz... Dressuurpaarden worden soms wat vlak, missen oprichting, missen mooie stelling, zijn moeilijker te verzamelen, hebben moeilijkheden om achterwaarts te gaan of hebben problemen met zijgangen. Renpaarden tonen problemen op hoge snelheid of hebben moeilijkheden in de wending. Dravers maken niet zelden een galopfout. Naast deze symptomen tijdens het werk vertonen de paarden soms algemene gedragsveranderingen. Ze rollen minder vaak, plassen eigenaardig of staan algemeen minder mooi in conditie. Zoals je leest, zijn dit allemaal vrij vage klachten die verre van specifiek zijn. De oorzaak kan van alles zijn. Daarbovenop is het diergeneeskundig onderzoek bemoeilijkt door de dikke spiermassa en de beperkte bewegingsmogelijkheden van de rug.

Het diergeneeskundig onderzoek

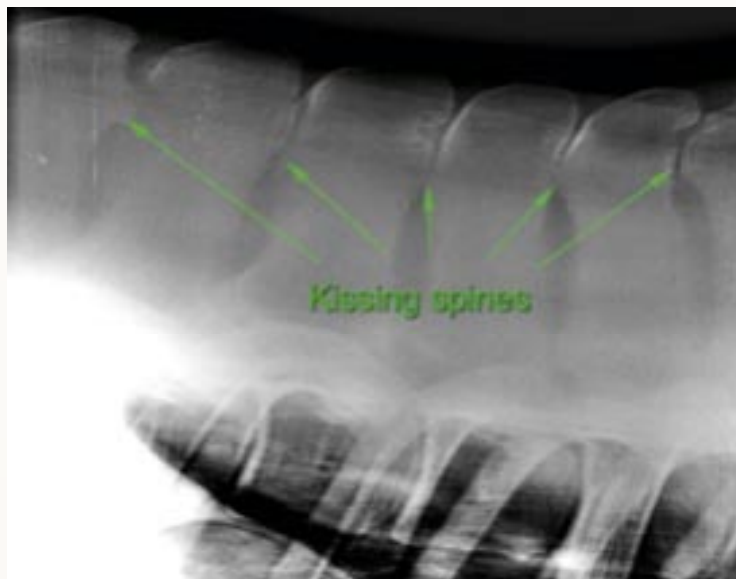
Het diergeneeskundig onderzoek van een rugpatiënt bevat zoals eerder al vermeld een grondig orthopedisch onderzoek. Het klinisch onderzoek is belangrijk. De rug wordt nauwkeurig geïnspecteerd op symmetrie en eventuele lokale spieratrofie. De rugbespiering is tussen de verschillende paarden vrij variabel, maar volgen toch een zeker patroon. Zijdelings van de schoft is de bespiering wat hol (concaaf) om progressief bol (convex) te worden op de lendenen. De rug wordt

De arts kijkt en betast de rug om eventuele afwijkingen te localiseren.

Het skelet van de rug.

Kissing Spines.

betast en gecontroleerd op zwellingen en pijnlijkheden. De buiging en strekking wordt gecontroleerd aan de hand van lokale reflexen. Als er druk wordt uitgeoefend juist voor het kruis zal de rug buigen, bij druk op of net achter het kruis zal de rug strekken. Eveneens wordt de lateroflexie ofwel zijdelingse beweging beoordeeld. Tussen verschillende paarden kan er echter een enorme normale variatie optreden. Aansluitend wordt het paard in beweging bekeken. In tegenstelling tot een osteopatisch onderzoek is een diergeneeskundig onderzoek niet volledig zonder evaluatie in beweging en eventueel onder het

Normale facetgewrichten.

zadel. Problemen die mogelijks enkel duidelijk zijn tijdens het werk, worden aldus ook best tijdens het werk onderzocht. Het klinisch onderzoek wordt uitgebreid met een radiografisch, een echografisch en eventueel een scintigrafisch onderzoek. Om hoogkwalitatieve röntgenfoto's te verkrijgen is zeer krachtige apparatuur vereist. Dit wegens de grote spiermassa waar we doorheen moeten 'schieten'. Een rug is wel iets anders dan een kogel bijvoorbeeld. Nadeel is dat deze krachtige apparatuur duur en niet mobiel is. Echografie is uitermate behulpzaam om eventuele artrose van de facetgewrichten of schade aan de weke delen in beeld te brengen. Een scintigrafie of botscan brengt eventuele verhoogde botactiviteit mooi in beeld. Dit allemaal met de bedoeling om een objectieve en juiste diagnostiek zo goed als mogelijk te stellen. De vage klachten van de eigenaar of ruiter, het moeilijke onderzoek en de noodzaak aan goede beeldvorming, laten veel speculaties en halve waarheden toe bij de diagnosestelling en behandeling van 'rugpatiënten'. Dit leidt vaak tot teleurstellende resultaten.

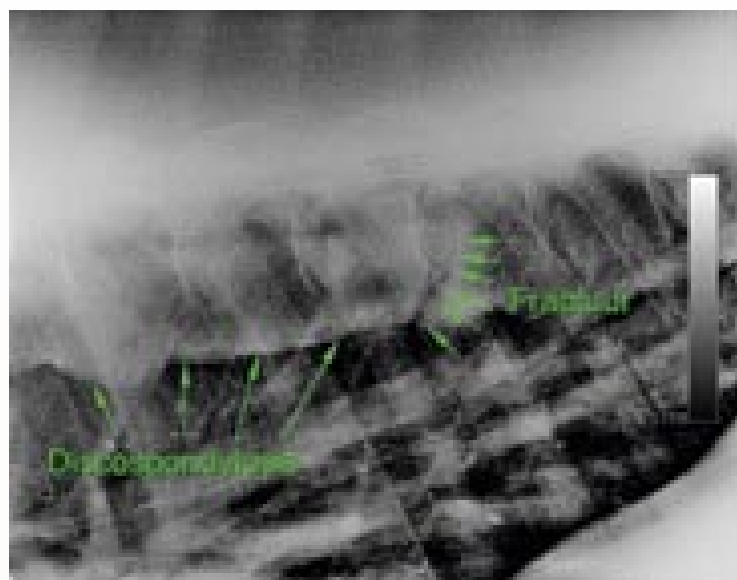
Aandoeningen

Een welbekend letsel ter hoogte van de ruggenwervels is 'kissing spines'. Dit wil zeggen dat de spinaaluitsteeksels van opeenvolgende wervels te dicht bij elkaar komen, elkaar raken of zelfs over elkaar heen schuiven. Verschillende gradaties van 1 tot 4 worden gemaakt, afhankelijk van de mate van botaantasting. Afhankelijk van de graad zijn kissing spines episodisch klinisch belangrijk en verantwoordelijk voor rugpijn en prestatievermindering. De paarden vertonen een gebrek aan buiging en strekking van de rug in stand en in beweging. Souplesse ontbreekt en de rug wordt 'houterig' gedragen. Paarden kunnen hun spinaaluitsteeksels ook wel eens breken tengevolge een trauma. Initieel is dit zeer pijnlijk, maar de prognose is meestal gunstig en een volledig herstel als sportpaard is perfect mogelijk. Osteoartrose van facetgewrichten komt net zoals in de hals eveneens voor ter hoogte van de rug en is vaak klinisch een probleem indien het voorkomt ter hoogte van de lendenen. Ter hoogte van de wervellichamen bemerken we soms discospondylosis. Dit is een moeilijk woord voor het vergroeiën van de wervellichamen. Optreden van stijfheid als gevolg klinkt vrij logisch.

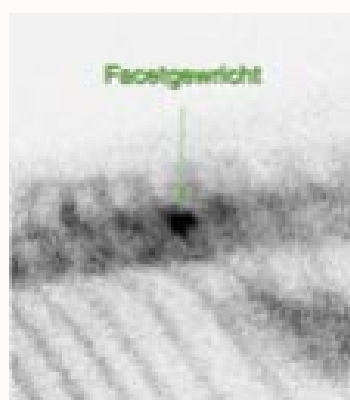
Veel paarden hebben echter geen probleem met de beenderen in hun rug, maar hebben enkel een overgevoeligheid ter hoogte van spieren. Naast lokale spierproblemen (myopathieën) kunnen ook algemene pathologieën spierversuring veroorzaken. Bloedonderzoek kan hier wijsheid brengen. Waarom verzuurt en verstijft een spier? Hier start de zoektocht naar een onderliggend probleem.

Behandeling

Een behandeling van een rugpatiënt is erop gericht een eventuele

Vergroeiing van de wervellichamen met een fractuur erbovenop.

Op deze scintigrafie is een hotspot zichtbaar.

Op deze echo is een paardenrug met osteoartrose te zien.

onderliggende oorzaak te onderkennen en weg te nemen. Een kreupelheid dient eerst aangepakt te worden, waarna het rugprobleem soms spontaan verdwijnt. Bij primaire rugproblemen is de bedoeling de symptomen te controleren en de paarden dus alsnog in te kunnen zetten, niettegenstaande bestaande chronische problemen zoals kissing spines of osteoartrose van de facetgewrichten. Wanneer je zelf rugproblemen hebt, weer je dat zonder behandeling de ergheid van de rugpijn van tijd tot tijd zeer sterk kan variëren. Spontane verbetering en verslechtering is een klassiek gegeven. We moeten dus durven het effect van onze behandelingen bescheiden te relativëren. ■